

Lijekovi

Josip Čulig

Odjel za farmakoepidemiologiju Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba imenovan je referentnim centrom Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske! Ideja o potrebi praćenja potrošnje lijekova kao važnog javnozdravstvenog pokazatelja je prepoznata i afirmirana od Nacionalnog zdravstvenog vijeća kojem je na čelu akademik Reiner. Već dugo insistiramo, i o tome pišemo, kako nije moguće planirati intervencijske postupke prema odabranim dijelovima populacije, niti planirati objektivne potrebe bez cjelokupne javnozdravstvene evaluacije. A lijekovi su važan aspekt, kako financijski (preko 3 milijarde kuna!), tako i medicinski.

U Hrvatskoj je očekivano trajanje života 72,9 godina, dok je očekivano trajanje godina zdravlja 63,3. Više od polovice opterećenja bolesti čine kronične. Procjenjuje se da kronične bolesti čine 78% troškova zdravstvene zaštite! Najviše lijekova istodobno koriste bolesnici stariji od 65 godina. Primjerice istraživanje uporabe lijekova u SAD je pokazalo da čak 57% žena starijih od 65 godina koristi istodobno više od 5 različitih lijekova! Dakle realno je za očekivati porast potrošnje lijekova u slijedećem razdoblju! Unatoč tome, HZZO (samo njemu poznatom metodologijom) planira za lijekove potrošiti 2008. godine manje nego 2007.

U zdravstvenoj politici ima više „mantri“, a jedna je „racionalna potrošnja lijekova“. Racionalan dolazi od latinske riječi, što u hrvatskom prijevodu znači „razuman“. Racionalnost u medicini temeljno podrazumijeva stručnost. Dakle, racionalna farmakoterapija je: „pravi lijek, u pravoj dozi, za pravog bolesnika, uz dovoljno dugi period uzimanja“. To bi ujedno trebalo značiti i najmanji trošak za bolesnika, ali i čitavu zajednicu, odnosno za zdravstveno osiguranje. Međutim, zdravstvena politika koju HZZO primjenjuje na području lijekova više nalikuje na racioniranje, inače poznatu administrativnu raspodjelu neke robe koja nedostaje, koja se primjenjuje u kritičnim razdobljima poput rata, elementarnih nepogoda i slično. Budući da se racioniranje provodi iz jednog upravljačkog centra, očigledna je moć centralne administracije. Možda će slijedeća tvrdnja zvučati na prvi pogled apsurdno, ali tako organiziran sustav je dugotrajno skup, opterećuje normalno odvijanje poslovnih procesa i komplicira organizaciju posla (primjer su razne suglasnosti i dokumentacije koje treba pribaviti da bi otpočelo stručno opravdano liječenje!). Ima li lijeka za sadašnje stanje i organizaciju sustava zdravstva? Svakako ima, ali sadašnji sustav je glomazan, centralistički ustrojen, pa je unekoliko postao sam sebi svrha. Apologete tog sustava su kadrovi poniknuli na omladinskim radnim akcijama u prvoj polovici prošlog stoljeća. Svoju filozofiju temelje na kolektivizmu i beskonačnom dogovaranju. Sušta su suprotnost i ne mogu se prilagoditi suvremenom informacijskom dobu 21. stoljeća. Moderno društvo insistira na dekoncentraciji administracije, na delegiranju ovlasti, na političkoj devoluciji i privatizaciji pojedinih sektora. Prije nekoliko godina postojala je inicijativa o zajedničkoj praonici za bolničko rublje u gradu Zagrebu. Međutim, unatoč tehnološkoj zaostalosti, skupoći, činjenici da cijela sjeverna Italija pere rublje u jednoj praonici, inicijativa nije prošla. Zamislite tek da netko predloži ukidanje jedne medicinske djelatnosti ili laboratorija u jednoj bolnici, ali s argumentima da 500 metara dalje ima tehološki napredniji i organiziraniji! Prema sadašnjim mjerilima ne bi bilo prihvaćeno.

Hoće li Referentni centar za farmakoepidemiologiju pridonijeti nekim promjenama u nacionalnoj politici lijekova? Za početak barem nemojmo podvaljivati racioniranje pod racionalnu farmakoterapiju!